

Teaching Guide				
Identifying Data				2022/23
Subject (*)	Ethical considerations and educational processes in community programming	Code	615525004	
Study programme	Mestrado Universitario en Políticas Sociais e Intervención Sociocomunitaria			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Official Master's Degree	2nd four-month period	First	Obligatory	6
Language	Galician			
Teaching method	Face-to-face			
Prerequisites				
Department	Pedagogía e Didáctica			
Coordinador	Cruz Lopez, Laura	E-mail	laura.cruz@udc.es	
Lecturers	Candedo Gunturiz, Maria Dolores Fatima Cruz Lopez, Laura Serantes Pazos, Araceli	E-mail	dolores.candedo@udc.es laura.cruz@udc.es araceli.serantes.pazos@udc.es	
Web				
General description	A materia parte do cuestionamento da primacía da razón instrumental en todos os ámbitos da vida (tamén no social), orientada ao cálculo de probabilidades para lograr o máximo beneficio. Unha racionalidade que non garante a xustiza, porque que algo sexa tecnicamente posible non significa que sexa humanamente aceptable. Son precisas as dúas dimensións, técnica e ética. Así, fronte ao relativismo moral propio da postmodernidade neoliberal, onde non hai criterios éticos compartidos, todo vale e vale igual, defendemos unha ética cívica universal, dialóxica, participada, argumentada. Unha ética aplicada entendida como saber práctico encamiñado a tomar decisións prudentes e moralmente xustas (Adela Cortina). Compartimos con Joan Canimas a necesidade de converter a ética nunha práctica subversiva ademais de reflexiva (que indague nas sombras, nas grietas, nos límites) e situacionista, que promova situacións nas que sexan posibles outras formas de vida e alteridade desexables. Na materia, trasladamos esta práctica a diferentes ámbitos de acción social: servizos sociais, prostitución, diversidade funcional, persoas maiores, educación ambiental e social en xeral. Ademais, en tanto que ética aplicada, a materia ten como obxectivo ser capaces de identificar problemas e dilemas éticos na práctica social e ter ferramentas para atopar respostas dialóxicas aos mesmos.			

Study programme competences / results	
Code	Study programme competences / results
A1	CE1 - Determinar as dimensións e categorías axeitadas para o diagnóstico e a análise científica das situacións de exclusión social.
A2	CE2 - Interpretar os feitos e as políticas sociais desde os distintos paradigmas teóricos vixentes na análise da exclusión.
A3	CE3 - Diseñar e desenvolver procesos de observación e documentación para o estudo das políticas e os sistemas de benestar social.
A4	CE4 - Recompilar e interpretar a información suficiente para chegar a diagnósticos fiables sobre os riscos de exclusión e os factores de vulnerabilidade social.
A5	CE5 - Interpretar as situacións e os procesos de marxinação social e económica de colectivos desde unha perspectiva histórica e macroestrutural.
A6	CE6 - Avaliar a capacidade e eficacia das medidas de intervención para corrixir ou previr situacións e procesos de exclusión social.
A7	CE7 - Identificar e valorar a posibilidade de intervención e prevención en procesos de conflictividade social.
A8	CE8 - Identificar procesos e factores de cohesión social, e deseñar medidas para a súa potenciación.
B1	CB1 - Demostrar coñecementos avanzados, de carácter multidisciplinar, para a investigación e o exercicio profesional no ámbito da exclusión social.
B2	CB2 - Aplicar e integrar os coñecementos a contornos e problemas emerxentes e indefinidos, na práctica investigadora e profesional.
B4	CB4 - Identificar os dilemas éticos e a responsabilidade social tras os retos formulados na práctica profesional e investigadora.

B5	CB5 - Comunicar con claridade os coñecementos e problemas científicos sobre os que se traballa tanto a un público non experto como de especialistas.
B6	CB6 - Posuír e comprender coñecementos que proporcionen unha base ou oportunidade para ser orixinais no desenvolvemento e/ou a aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
B8	CB8 - Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B12	CB12 - Manter responsabilidade e compromiso co desenvolvemento profesional continuo de forma autónoma.
B13	CX1 - Comprender e integrar coñecementos complexos para traducilos en propostas de investigación e programas de intervención en contextos sociais problemáticos.
B14	CX2 - Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa.
B18	CX6 - Valorar a adecuación das distintas ferramentas teóricas, metodolóxicas e técnicas ás preguntas e os obxectivos específicos formulados sobre a realidade social e as políticas sociais.
B19	CX7 - Dar respostas innovadoras e orixinais ante situacións problemáticas emerxentes relacionadas coa exclusión social.
B20	CX8 - Aplicar a perspectiva comparada na comprensión das problemáticas sociais e das respostas e solucións políticas.
B21	CX9 - Aplicar unha perspectiva interdisciplinar na análise e a valoración de problemáticas de exclusión e políticas sociais de inclusión e cohesión.
B22	CX10 - Recoñecer e valorar os xuízos de valor e as evidencias nos argumentos que sosteñen as descricións e políticas sobre a realidade social.
C1	CT1 - Adequate oral and written expression in the official languages.
C2	CT2 ? Mastering oral and written expression in a foreign language.
C3	CT3 - Using ICT in working contexts and lifelong learning.
C4	CT4 - Acting as a respectful citizen according to democratic cultures and human rights and with a gender perspective.
C5	CT5 - Understanding the importance of entrepreneurial culture and the useful means for enterprising people.
C6	CT6 -Acquiring skills for healthy lifestyles, and healthy habits and routines.
C7	CT7 - Developing the ability to work in interdisciplinary and transdisciplinary teams in order to offer proposals that can contribute to a sustainable environmental, economic, political and social development.

Learning outcomes			
Learning outcomes	Study programme competences / results		
Integrar a racionalidade ética na acción social profesional	AC1	BC1	CC1
	AC2	BC2	CC3
	AC4	BC4	CC5
	AC5	BC8	CC6
	AC8	BC12	CC7
		BC13	
		BC14	
		BC19	
		BC20	
		BC21	
		BC22	

Analizar e valorar procesos educativos de participación e promoción da autonomía das persoas, grupos e comunidades	AC6 AC7 AC8	BC1 BC5 BC6 BC8 BC12 BC13 BC14 BC18 BC20	CC1 CC2 CC3 CC4 CC5 CC6 CC7
Identificar problemas e dilemas éticos asociados aos principios de xustiza, autonomía, liberdade, sostenibilidade, protección, confidencialidade, entre outros	AC1 AC2 AC3 AC4 AC5	BC1 BC2 BC4 BC5 BC8 BC14 BC21 BC22	CC1 CC3 CC4 CC5 CC6 CC7
Utilizar o enfoque dialóxico para a abordaxe de conflitos éticos e a toma de decisións	AC1 AC2 AC3 AC4 AC5 AC6 AC7 AC8	BC1 BC2 BC4 BC5 BC6 BC8 BC12 BC13 BC14 BC18 BC19 BC21 BC22	CC1 CC2 CC3 CC4 CC5 CC6 CC7

Contents	
Topic	Sub-topic
1. Razón instrumental versus razón moral: ética dialóxica	1.1 O triunfo da razón instrumental: consecuencias na acción social 1.2 Razón moral e ética dialóxica
2. Xustiza social, democracia e cidadanía	2.1 Democracia radical e democracia participativa 2.2 Cidadanía Global e educación para o desenvolvemento 2.3 Movementos sociais e sostenibilidade
3. Dignidade como fundamento: autonomía e toma de decisións	3.1 Liberdade e neoliberalismo 3.2 Informes técnicos e confidencialidade como dilema
4. Fontes e dilemas de conflitividade moral: límites dos principios éticos	4.1 Cuestións, problemas e dilemas morais 4.2 Estratexias para a xestión de dilemas 4.3 Principios éticos na avaliación

Planning				
Methodologies / tests	Competencies / Results	Teaching hours (in-person & virtual)	Student?s personal work hours	Total hours
Document analysis	A1 A2 A4 A7 A8 B1 B2 B4 B12 B18 C3 C4	0	52	52

Seminar	A1 A2 B2 B20 B21 B22 C1 C2 C4 C6	22	0	22
Case study	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 B2 B4 B5 B8 B13 B14 B18 B19 B20 C3 C4 C5 C6	16	0	16
Events academic / information	B6 B13 B14 B18 B19 B20 B21 C3 C4 C5	4	0	4
Student portfolio	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 B1 B2 B4 B5 B6 B8 B13 B14 B18 B19 B20 B21 B22 C1 C5 C6 C7	0	56	56
Personalized attention		0		0
(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.				

Methodologies	
Methodologies	Description
Document analysis	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos legislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.
Seminar	Técnica de traballo en grupo que ten como finalidade o estudo intensivo dun tema. Caracterízase pola discusión, a participación, a elaboración de documentos e as conclusións ás que teñen que chegar todas as persoas participantes no seminario.
Case study	Consiste na procura e/ou achegamento dunha serie de casos ou experiencias para o seu estudo, análise e discusión á luz dos referentes teóricos da materia.
Events academic / information	Asistencia e/ou participación en eventos científicos e/ou divulgativos (congresos, xornadas, simposios, cursos, seminarios, conferencias, exposicións, etc.), co obxectivo de afondar no coñecemento de temas de estudo relacionados coa materia. Estas actividades proporcionan ao estudiantado coñecementos e experiencias actuais que incorporan as últimas novidades referentes a un determinado ámbito de estudo.
Student portfolio	Dossier ordenado por seccións, debidamente identificadas e paxinadas, no que se recollen os rexistros e/ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo estudiantado de forma grupal.

Personalized attention	
Methodologies	Description
Student portfolio	O acompañamento e titorización realizarase mediante reunións individuais ou grupais acordadas co alumnado e realizadas de forma presencial ou mediante Teams. Para o estudiantado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, acordarase ao inicio do curso un calendario específico de titorías compatible coa súa dedicación.

Assessment			
Methodologies	Competencies / Results	Description	Qualification

Student portfolio	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 B1 B2 B4 B5 B6 B8 B13 B14 B18 B19 B20 B21 B22 C1 C5 C6 C7	Recole as prácticas, reflexións, estudos de casos... arredor dos contidos abordados nas diferentes sesións. Valorarase: a capacidade de análise e reflexión en relación aos contidos abordados na materia; o grao de profundidade e da argumentación; a capacidade para establecer sinerxías; o tratamento dunha linguaxe propia do contexto disciplinar; a utilización das fontes documentais da materia; e a presentación.	70
Seminar	A1 A2 B2 B20 B21 B22 C1 C2 C4 C6	Valorarase a participación nas sesións presenciais e virtuais a través dos foros, especificamente no que se refire a: - Comprensión dos contidos abordados. - Apoio na documentación traballada. - Calidade das argumentacións (coherencia lóxica, capacidade explicativa...). - Creatividade das achegas. - Capacidade de establecer conexións coa experiencia (exemplificación). - Problematización e cuestionamento. - Claridade e corrección lingüística.	30

Assessment comments

Na segunda oportunidade avalíanse as mesmas tarefas que na primeira: seminario e cartafol.
A cualificación do seminario/participación online, non é recuperable para a segunda oportunidade de avaliación. Gardarase a nota acadada na primeira oportunidade, derivada da participación no proceso de desenvolvemento da materia.

Sources of information

Basic	- Andreotti, Vanessa (2014). Educação para a Cidadania Global ? Soft versus Critical. Sinergias ? diálogos educativos para a transformação social, n. 1, pp. 57-66- Ballesterero, Alberto; Úriz, María Jesús e Viscarret, Juan Jesús (2012). Dilemas éticos de las trabajadoras y los trabajadores sociales en España. Papers, 97/4, 875-898- Canimas, Joan (2017). Ética aplicada a la educación social. Barcelona: UOC- Canimas, Joan (2017). ¿Cómo resolver problemáticas éticas?. Barcelona: UOC- Comité de Ética de los Servicios Sociales de Cataluña (2014). La confidencialidad en la intervención social: recomendaciones del Comité de Ética de los Servicios Sociales de Cataluña. . Generalitat de Catalunya.- Cortina, Adela (2001). Ética aplicada y democracia radical. Madrid: Tecno- Cortina, Adela (2015). Razón instrumental, razón moral. Eidon, 43, 4-15- Fraser, Nancy (2011). Dilemas de la Justicia en el siglo XXI. Género y Globalización. Universitat de les Illes Balears- Gimeno, Beatriz (2012). ¿Es la prostitución un problema moral? En, La prostitución (pp.85-116). Barcelona: Bellaterra- Grupo promotor del Comité de ética en intervención social del principado de Asturias (2013). La confidencialidad en Servicios Sociales. Guía para mejorar las intervenciones profesionales. Consejería de Bienestar Social y Vivienda del Principado de Asturias.- Honneth, Axel (2014). El derecho de la libertad. Esbozo de una eticidad democrática. Madrid: Clave Intelectual- Idareta-Goldaracena, Francisco e Ballesterero-Izquierdo, Alberto (2013). Ética, paternalismo y burocracia en el trabajo social. Portulalia, 13(1), 27-35- Martínez Rodríguez, Teresa; Díaz-Veiga, Pura; Rodríguez Rodríguez, Pilar; Sancho Castiello, Mayte (2015). Modelo de atención centrada en la persona. Cuaderno práctico 11: Vida cotidiana. Los cuidados personales. Donostia: Departamento de Empleo y Políticas Sociales del Gobierno Vasco y Matia Fundazioa- Piniagua Fernández, Rosario (2015). La ética del cuidado y mayores: Los cuidados a las personas mayores desde un horizonte ético y en la búsqueda de la calidad de vida. Madrid: Fundación Europea para el Estudio y Reflexión Ética- Rodríguez-Romero, M. Mar e Serantes-Pazos, Araceli (2010). Educación ambiental e novos movementos sociais: aportacións para o cambio educativo. ambientalMENTE sustentable, n. 11-12, pp. 101-121- Román, Begoña (2016). Ética de los servicios sociales. Barcelona: Herder- Sánchez-Valverde, Carlos (2013). Informe y confidencialidad en educación social. Educación Social. Revista de intervención socioeducativa, 55, 146-163.- Taylor, Charles (1994). Ética de la autenticidad. Barcelona: Paidós- Vilar, Jesús (2013). Cuestiones éticas en la Educación Social. Barcelona: UOC- VV.AA (2010). La Democracia en Acción: Una visión desde las metodologías participativas. . Madrid: Antígona
Complementary	- Goikoetxea Iturregui, Marije e Etxaniz Urteaga, Nerea (coords.) (2013). Atención integral a las personas mayores al final de la vida. Guía de recomendaciones éticas. Donostia: Gobierno Vasco. Departamento de Empleo y Políticas Sociales- Goikoetxea, María Jesús; Zurbanobeaskoetxea, Lourdes; Mosquera, Álvaro e Pablos, Begoña (2015). Código Ético para la atención sociosanitaria a las personas mayores. Cuadernos Deusto de Derechos Humanos, nº 78.. Bilbao: Universidad de Deusto- LaGravenese, Richard (2007). Diarios de la calle. Madrid: Paramount Home Entertainment España- Loach, Ken (1994). Ladybird Ladybird. Barcelona: Cameo-Media- Garrido, Mª Isabel e Ruiz, Ramón (Eds.) (2014). Democracia, gobernanza y participación. Valencia: Tirant lo Blanc- Loach, Ken (2016). I, Daniel Blake. Barcelona: Cameo-Media- Daniels, Lee (2010). Precious. Madrid: Warner Bros- Tavernier, Bertrand (1999). Hoy empieza todo. Barcelona: Manga Films- Zubero, Imanol et al. (2015). Municipios y participación ciudadana. Madrid: Fuhem

Recommendations
Subjects that it is recommended to have taken before
Subjects that are recommended to be taken simultaneously
Subjects that continue the syllabus
Other comments
Nas clases sosterase o principio de debate democrático, escoitando e respectando todas as opinións en torno aos temas tratados, tanto de parte do profesorado como do alumnado.
(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.